

ตฺเว, ตํ ปัจจัย

๑.ลงท้ายธาตุใช้แทนจตุตถีวิภัติ แปลว่า เพื่ออัน...ทำหน้าที่เป็นขยาย
กิริยาแสดงความเป็นผู้รับ หรือแสดงวัตถุประสงค์

ทารกา ปุเว ภูษิตํ อิจฺจนฺติ.

อ.เด็ก ท. ย่อมปรารถนา เพื่ออันกิน ซึ่งขนม ท.

ตวํ มยา สหฺธิ กเถตํ น ยุตฺตรูปฺสิ.

อ.ท่าน เป็นผู้ที่มีรูปอันไม่ควรแล้ว เพื่ออันกล่าว กับ ด้วยเรา.

เมธาวิ ปน ปณฺทิตฺโตว จิตฺตํ รกฺขิตํ สกฺโกติ.

ก็ อ.บุคคล ผู้มีปัญญา ผู้เป็นบัณฑิตเที่ยว ย่อมอาจ เพื่ออันรักษา ซึ่งจิต

๒.ลงท้ายธาตุใช้แทนปฐมวิภัติ แปลว่า อ.อัน... ทำหน้าที่เป็นประธาน
ในประโยคเมื่อมากับกิริยา วรรณติ, วรรณิสฺสติ, ยุตฺตํ, ภาโร (โหติ), วรํ (โหติ)

ภิกฺขุหิ เตมาสํ วสฺสํ อุปคมิตํ วรรณติ.

อ.อันอันภิกษุ ท. เข้าจำ ซึ่งพรรษา ตลอดไตรมาส ย่อมควร.

มนุสฺสเสหิ ปุณฺณํ จินิตํ วรรณติ.

อ.อันอันมนุษย์ ท. สังสม ซึ่งบุญ ย่อมควร.

อมฺเหหิ ฌมํ โสิตํ วรรณติ.

อ.อันอันเรา ท. พังซึ่งธรรม ย่อมควร.

ตุํ ปัจจัยที่แปลเป็นประธานต้องโยคอนุภิกัฏตามาด้วยทุกครั้ง

วิธีประกอบ ต่เว, ต่ ปัจจัย

๑.หมวด ภู ฐาตุ

๑)อเนกสระธาตุให้ลบสระที่สูงสุดธาตุแล้วลง อิ อาคมหน้า ต่ ปัจจัย เช่น

มร+อิ+ตฺ =มริตฺ เพื่ออันตาย, อ.อันอัน...ตาย

ปจ+อิ+ตฺ =ปจิตฺ เพื่ออันหุง, อ.อันอัน...หุง

อิกฺข+อิ+ตฺ =อิกฺขิตฺ เพื่ออันเห็น, อ.อันอัน...เห็น

ลภ+อิ+ตฺ =ลภิตฺ เพื่ออันได้, อ.อันอัน...ได้

คม+อิ+ตฺ =คมิตฺ เพื่ออันไป, อ.อันอัน...ไป

๒) เอกสระธาตุให้แปลงสระเป็นพยัญชนะคือแปลง อุ, อู เป็น อว และ
แปลง อิ, อี เป็น อย แล้วลง อิ อาคม เช่น

ภู+อิ+ตุ = ภาวิตุ

เพื่ออันเป็น, อ.อันอัน...เป็น

จุ+อิ+ตุ = จวิตุ

เพื่ออันเคลื่อน, อ.อันอัน...เคลื่อน

ฤ+อิ+ตุ = ฤวิตุ

เพื่ออันชมเชย, อ.อันอัน...ชมเชย

นี+อิ+ตุ = นยิตุ

เพื่ออันนำไป, อ.อันอัน...นำไป

ชิ+อิ+ตุ = ชยิตุ

เพื่ออันชนะ, อ.อันอัน...ชนะ

สี+อิ+ตุ = สยิตุ

เพื่ออันนอน, อ.อันอัน...นอน

ภี+อิ+ตุ = ภายิตุ

เพื่ออันกลัว, อ.อันอัน...กลัว

๓) เอกสระธาตุที่เป็นสระ อี, อี ให้พยุทธิ์ อี, อี เป็นสระ เอ ได้ และไม่ต้อง

ลง อี อาคม เช่น

นี+อี+ตุ = เนตุ

เพื่ออันนำไป, อ.อันอัน...นำไป

ชี+อี+ตุ = เชตุ

เพื่ออันชนะ, อ.อันอัน...ชนะ

สี+อี+ตุ = เสตุ

เพื่ออันนอน, อ.อันอัน...นอน

๔) เอกสระธาตุที่ทำเหวภาวะธาตุให้ลง อี อาคมหน้า ตุ ปัจจัย เช่น

ทา+อี+ตุ = ทหิตุ

เพื่ออันให้, อ.อันอัน...ให้

หา+อี+ตุ = ชหิตุ

เพื่ออันละ, อ.อันอัน...ละ

ปา+อี+ตุ = ปวิทุ

เพื่ออันดื่ม, อ.อันอัน...ดื่ม

๕) เอกสระธาตุที่เป็นสระ อา เมื่อไม่ได้ทำท้าวภาวะธาตุให้ลง ตุ ปัจจัย
หลังธาตุได้เลย เช่น

ทา+ตุ = ทาตุ

เพื่ออันให้, อ.อันอัน...ให้

ธา+ตุ = ธาตุ

เพื่ออันทรงไว้, อ.อันอัน...ทรงไว้

ปา+ตุ = ปาตุ

เพื่ออันดีม, อ.อันอัน...ดีม

๖) อเนกสระธาตุที่มี ม, น เป็นที่สุดให้แปลงที่สุดธาตุเป็น น บ้างก็ได้เช่น

คม+ตุ = คนตุ

เพื่ออันไป, อ.อันอัน...ไป

หน+ตุ = หนตุ

เพื่ออันฆ่า, อ.อันอัน...ฆ่า

นิ+กม+ตุ = นิกขนตุ

เพื่ออันออกไป, อ.อันอัน...ออกไป

๒.หมวด รุ ธ ฐาตุ

ลงนิคคหิตอาคมกลางธาตุแล้วแปลงนิคคหิตเป็นพยัญชนะที่สุ่ดวรรคของ

พยัญชนะที่สุ่ดธาตุ เช่น

รุธ+อิ+ตุ = รุณฺธิตุ

เพื่ออันปิด, อ.อันอัน...ปิด

มุจ+อิ+ตุ = มุญฺจิตุ

เพื่ออันปล่อย, อ.อันอัน...ปล่อย

ภุช+อิ+ตุ = ภุณฺชิตุ

เพื่ออันกิน, อ.อันอัน...กิน

ภิท+อิ+ตุ = ภินฺธิตุ

เพื่ออันเคาะ, อ.อันอัน...เคาะ

ลิป+อิ+ตุ = ลิมุปีตุ

เพื่ออันฉาบ, อ.อันอัน...ฉาบ

๓.หมวด ทิว ชาติ

๑)อเนกสระธาตุให้ลง ย บั้จ้ยแล้วแปลง ย บั้จ้ยกับที่่สุดธาตุเป็นอย่่าง
อื่น และลง อี อาคม หน้า ตุ่ บั้จ้ย เช่น

ทิว+ย+อี+ตุ่	=ทิพฺพิตุ่	เพื่ออันเล่น, อ.อันอัน...เล่น
สิว+ย+อี+ตุ่	=สิพฺพิตุ่	เพื่ออันเย็บ, อ.อันอัน...เย็บ
พุธ+ย+อี+ตุ่	=พุชฺฌิตุ่	เพื่ออันรู้, อ.อันอัน...รู้
มุห+ย+อี+ตุ่	=มุยฺหิตุ่	เพื่ออันหลง, อ.อันอัน...หลง
มุส+ย+อี+ตุ่	=มุสฺสีตุ่	เพื่ออันลื้ม, อ.อันอัน...ลื้ม
รช+ย+อี+ตุ่	=รชฺชิตุ่	เพื่ออันยินดี, อ.อันอัน...ยินดี

๒) เอกสระธาตุให้ลง ย ปัจจยแล้วลง อิ อาคมหน้า ตุ ปัจจย เช่น

ชี+ย+อิ+ตุ = ชียิตุ เพื่ออันดำ, อ.อันอัน...ดำ

คา+ย+อิ+ตุ = คายิตุ เพื่ออันร้อง, อ.อันอัน...ร้อง

นุ+หา+ย+อิ+ตุ = นุหายิตุ เพื่ออันอาบ, อ.อันอัน...อาบ

วา+ย+อิ+ตุ = วายิตุ เพื่ออันฟุ้งไป, อ.อันอัน...ฟุ้งไป

ฆา+ย+อิ+ตุ = ฆายิตุ เพื่ออันสุดดม, อ.อันอัน...สุดดม

ยา+ย+อิ+ตุ = ยายิตุ เพื่ออันไป, อ.อันอัน...ไป

หา+ย+อิ+ตุ = หายิตุ เพื่ออันเลื่อม, อ.อันอัน...เลื่อม

นิ+ลี+ย+อิ+ตุ = นิลียิตุ เพื่ออันแอบ, อ.อันอัน...แอบ

๓) ให้แปลงที่สุ่ดธาตุของ ชน ธาตุเป็น อา แล้วลง ย ปัจจัย และ อิ อาคม
หน้า ตุ์ เช่น

ชน+ย+อิ+ตุ์ =ชยิตุ์ เพื่ออันเกิด, อ.อันอัน..เกิด

วิ+ชน+ย+อิ+ตุ์ =วิชยิตุ์ เพื่ออันตลอด, อ.อันอัน..ตลอด

๔) ให้แปลง อา ของ ทา ธาตุที่มี อา อยู่หน้าเป็น อิ แล้วลง ย ปัจจัย
และ อิ อาคม หน้า ตุ์ เช่น

ส+อา+ทา+ย+อิ+ตุ์ =สมายิตุ์ เพื่ออันสมทาน, อ.อันอัน..สมทาน

อา+ทา+ย+อิ+ตุ์ =อาหยิตุ์ เพื่ออันถือเอา, อ.อันอัน..ถือเอา

๔.หมวด สฺ ฐาตุ

๑)เอกสระธาตุให้ลง ณ, ณา ปัจจัยหลังธาตุ และลง อิ อาคมหน้า ตุ

ปัจจัย เช่น

สฺ+ณา+อิ+ตุ = สฺณิตุ เพื่ออันฟัง, อ.อันอัน...ฟัง

อา+วุ+อิ+ตุ = อาวุธิตุ เพื่ออันร้อย, อ.อันอัน...ร้อย

๒)อนเอกสระธาตุให้ลง อุณา ปัจจัยลงธาตุ และลง อิ อาคมหน้า ตุ

ปัจจัย เช่น

ป+อป+อุณา+อิ+ตุ = ปาปุณิตุ เพื่ออันบรรลु, อ.อันอัน...บรรลุ

สฺก+อุณา+อิ+ตุ = สฺกุกุณิตุ เพื่ออันอาจ, อ.อันอัน...อาจ

๓) เฉพาะ สฺ ฐาตุให้พฤทธิ์ อฺ เป็น โอ แล้วลง ตฺุ ปัจจัยได้เลย เช่น
สฺ+ตฺุ = โสตฺุ เพื่ออันฟัง, อ.อันอัน...ฟัง

๕.หมวด กิ ธาตุ

๑)เอกสระธาตุให้ลง นา ปัจจัยหลังธาตุ และลง อิ อาคมหน้า ตุ

ปัจจัย เช่น

กิ+นา+อิ+ตุ

=กิณิตุ

เพื่ออันซื้อ, อ.อันอัน...ซื้อ

ชิ+นา+อิ+ตุ

=ชินิตุ

เพื่ออันชนะ, อ.อันอัน...ชนะ

ฐ+นา+อิ+ตุ

=ฐนิตุ

เพื่ออันกำจัด, อ.อันอัน...กำจัด

จิ+นา+อิ+ตุ

=จินิตุ

เพื่ออันสั่งสม, อ.อันอัน...สั่งสม

ลู+นา+อิ+ตุ

=ลุนิตุ

เพื่ออันเกี่ยว, อ.อันอัน...เกี่ยว

ญา+นา+อิ+ตุ

=ชานิตุ

เพื่ออันรู้, อ.อันอัน...รู้

๒) เฉพาะ ณา ธาตุ ถ้าคงรูปเดิมไว้ไม่แปลงเป็น ชา ให้ลง ตุ ปัจจัย
หลังธาตุได้เลย โดยไม่ต้องลง นา ปัจจัย

ณา+ตุ = ณาตุ เพื่ออันรู้, อ.อันอัน...รู้

๖.หมวด คห ธาตุ

๑)ให้ลง ฌหา ปัจจยหลังธาตุ แต่ต้องลบ ห ที่สุดธาตุและลง อิ
อาคมหน้า ตุ ปัจจย เช่น

คห+ฌหา+อิ+ตุ =คณหิตุ เพื่ออันถื่อ, อ.อันอัน...ถื่อ

อุ+คห+ฌหา+อิ+ตุ =อุคคณหิตุ เพื่ออันเรียน, อ.อันอัน...เรียน

๒)ไม่ต้องลง ฌหา ปัจจยให้คงรูปเดิมของธาตุไว้ และลง อิ อาคม
หน้า ตุ ปัจจย ส่วน อิ อาคมให้แปลงเป็น เอ บ้างก็ได้ เช่น

คห+อิ+ตุ =คหิตุ เพื่ออันจับ, อ.อันอัน...จับ

คห+อิ+ตุ =คเหตุ เพื่ออันจับ, อ.อันอัน...จับ

๗.หมวด กร ฐาตุ

๑)ไม่ต้องลงปัจจัยประจําหมวดฐาตุ ให้ลบสระที่สุดฐาตุแล้วลง อิ
อาคมหน้า ตุ ปัจจัย เช่น

ตน+อิ+ตุ	=ตนิตุ	เพื่ออันแผ่ไป, อ.อันอัน...แผ่ไป
กร+อิ+ตุ	=กริตุ	เพื่ออันทำ, อ.อันอัน...ทำ
ชาคร+อิ+ตุ	=ชาคริตุ	เพื่ออันตื่น, อ.อันอัน...ตื่น

๒)เฉพาะ กร ฐาตุให้แปลง กร เป็น กา แล้วลงอาคมหน้า ตุ ปัจจัย เช่น

กร+ตุ	=กาตุ	เพื่ออันทำ, อ.อันอัน...ทำ
-------	-------	---------------------------

๗.หมวด จุร ชาติ

๑)ให้ลงปัจจัยประจําหมวดชาติด้วย ถ้าลง เณ ปัจจัยไม่ต้องลง อี
อาคมหน้า ตุ ปัจจัย และต้องพฤทธิสระต้นธาตุเหมือนกับอาขยาต เช่น

วร+เณ+ตุ	=วาเรตุ	เพื่ออันห้าม, อ.อันอัน...ห้าม
ทิส+เณ+ตุ	=เทเสตุ	เพื่ออันแสดง, อ.อันอัน...แสดง
จุร+เณ+ตุ	=โจเรตุ	เพื่ออันลัก, อ.อันอัน...ลัก

๒)ให้ลงปัจจัยประจําหมวดชาติด้วย ถ้าลง ฌย ปัจจัยต้องลง อี
อาคมหน้า ตุ ปัจจัย และต้องพฤทธิสระต้นธาตุเหมือนกับอาขยาต เช่น

วร+ฌย+อิ+ตุ	=วารยิตุ	เพื่ออันห้าม, อ.อันอัน...ห้าม
-------------	----------	-------------------------------

การประกอบ ตู ปัจจัยเป็นเหตุกัตตฺวาจก

ตู ปัจจัยนอกจากเป็นกัตตฺวาจกแล้วยังใช้เป็นเหตุกัตตฺวาจกได้ด้วยโดยจะต้องลงปัจจัยในเหตุกัตตฺวาจกก่อนลง ตู ปัจจัย มีวิธีการแปล ๒ อย่าง คือ

๑) แปลว่า “อ.อันอัน...ยัง...ให้” เช่น

มยา อิมสฺมี จาเน สาลํ กาเรตุ ฆฏฺฐติ.

อ.อันอันเรา ยังบุคคล ให้กระทำ ซึ่งศาลา ในที่นี้ ย่อมควร.

๒) แปลว่า “เพื่ออันยัง...ให้” เช่น

เสฏฺฐิ อตฺตโน ปุตุเต ฌมมํ ลิกฺขาเปตุ สกุกฺกนาติ.

อ.เศรษฺฐิ ย่อมอาจ เพื่ออันยังบุตร ท. ของตน ให้ศึกษา ซึ่งธรรม.

๑) เอกสระธาตุที่เป็นสระ อา, อิ, อี ให้ลง ณาเป, ณาปย ปัจจย เช่น

ทา+ณาเป+ตุ =ทาเปตุ เพื่ออันยัง...ให้ถวายเป็น

ชิ+ณาเป+ตุ =ชยาเปตุ เพื่ออันยัง...ให้ชนะ

นี+ณาปย+อิ+ตุ =นยาเปตุ เพื่ออันยัง...ให้นำไป

๒) เอกสระธาตุที่เป็นสระ อุ, อู ให้ลง เณ, ฌย ปัจจย เช่น

สุ+เณ+ตุ =สาเวตุ เพื่ออันยัง...ให้ฟัง

จุ+เณ+ตุ =จาเวตุ เพื่ออันยัง...ให้เคลื่อน

ภู+ฌย+อิ+ตุ =ภาวยิตุ เพื่ออันยัง...ให้เจริญ

เมื่อลง เณ, ณาเป ปัจจยไม่ต้องลง อิ อาคม

๓) อเนกสระธาตุ (เว้นหมวด จุร ธาตุ) ให้ลงปัจจัยในเหตุกัตตฺวาจนได้ทั้ง

๔ ตัว

มร+ณ+ตุ = มาเรตุ เพื่ออันยัง...ให้ตาย

รุธ+ณ+อิ+ตุ = โรธยิตุ เพื่ออันยัง...ให้ปิด

พุธ+ณาเป+ตุ = โพอธาเปตุ เพื่ออันยัง...ให้รู้

กร+ณาปย+อิ+ตุ = การापยิตุ เพื่ออันยัง...ให้ทำ

๔) อเนกสระธาตุในหมวด จุร ธาตุ ให้ลงเฉพาะ ณาเป, ณาปย ปัจจัย

จุร+ณาเป+ตุ = โจธาเปตุ อ.อันอัน...ยัง...ให้ลัก

ปฺส+ณาปย+อิ+ตุ = ไปสาปยิตุ อ.อันอัน...ยัง...ให้เลี้ยง

๕) หมวด รุฐ ฐาตุ จะลงนิคคหิตอาคมหรือไม่ก็ได้ ถ้าลงนิคคหิตอาคมไม่
ต้องพฤทธิสระต้นธาตุ เช่น

รุฐ+ณาเป+ตุ = รุฐฐาเปตุ อ.อันอัน...ยัง...ให้ปิด

รุช+ณาปย+อิ+ตุ = รุชฐาปยิตุ อ.อันอัน...ยัง...ให้กิน

๖) หมวด ทิว ฐาตุ จะลง ย ปัจจัยด้วยหรือไม่ก็ได้

พุฐ+ย+ณาเป+ตุ = พุฐฐาเปตุ อ.อันอัน...ยัง...ให้รู้

วิฐ+ย+ณาปย+อิ+ตุ = วิฐฐาปยิตุ อ.อันอัน...ยัง...ให้แทง

วิ+นส+ย+ณาเป+ตุ = วินสฐาเปตุ อ.อันอัน...ยัง...ให้ฉิบหาย